

HZJZ

HRVATSKI ZAVOD
ZA JAVNO ZDRAVSTVO

Rockefellerova 7

HR-10000 Zagreb

T: +385 1 4863 222

F: +385 1 4863 366

www.hzjz.hr

Zagreb, 19. svibnja 2020.

hbSC
HEALTH BEHAVIOUR IN
SCHOOL-AGED CHILDREN
WORLD HEALTH ORGANIZATION
COLLABORATIVE CROSS-NATIONAL STUDY

NOVO! UPRAVO OBJAVLJENI REZULTATI

Međunarodno istraživanje o zdravstvenom ponašanju učenika

Health Behaviour in School-aged Children - HBSC 2018

Međunarodna situacija

Hrvatska u odnosu na 45 zemlja uključenih u istraživanje

Danas (19. 05. 2020.) objavljena je:

- **međunarodna publikacija** uz podršku Svjetske zdravstvene organizacije koja po prvi put prikazuje cjelovite podatke za 2018. godinu za sve zemlje uključene u istraživanje te
- **nacionalna publikacija** s podacima za Hrvatsku od 2002. do 2018. godine te s usporedbom s drugim zemljama.

MEĐUNARODNA SITUACIJA

Na međunarodnoj razini zamijećeni su sljedeći trendovi:

- porast rizika u mentalnom zdravlju,
- porast opterećenja škole te smanjenje udjela učenika koji jako vole školu
- porast upotrebe digitalne tehnologije i nasilja vezanog uz digitalne tehnologije
- rizična ponašanja, nepravilna prehrana i tjelesna neaktivnosti još uvijek su vodeći izazovi:
  - pušenje i pijenje alkohola i dalje se smanjuje ali je udio petnaestogodišnjake koji puše i piju alkohol ostao visok, dok je alkohol najčešće upotrebljavano sredstvo
  - prekomjerna tjelesna masa i pretilost su u porastu

SITUACIJA U HRVATSKOJ

POKAZATELJI ZA HRVATSKU S KOJIMA MOŽEMO BITI ZADOVOLJNI:

Obitelj je osnovna društvena jedinica. Hrvatska je peta zemlja s najvećim udjelom učenika koji žive s oba roditelja.

Hrvatska se 2014. godine **po zadovoljstvu životom** smjestila oko sredine ljestvice zemalja uključenih u istraživanje. Prema podacima iz 2018. godine, Hrvatska je deseta zemlja kod učenika u dobi od 11 godina, deveta kod učenika u dobi od 13 godina te osma kod učenika u dobi od 15 godina.

Hrvatska je sedma zemlja po redu kod učenika u dobi od 11 i 15 godina te šesta kod učenika u dobi od 13 godina sa **procjenom odličnog zdravlja**.

Što se tiče **tjelesne mase**, postoji samo pet zemalja s nižim udjelom učenika s premalom tjelesnom masom u dobi od 11 godina, tri zemlje u dobi od 13 godina te četiri zemlje u dobi od 15 godina.

Na skali zemalja sudionica, 2014. godine Hrvatska je bila na pretposljednem mjestu prema broju petnaestogodišnjaka koji su imali **spolni odnos**. Prema podacima iz 2018. godine, u devet zemalja je bilo manje učenika koji su odgovorili da su imali spolne odnose nego u Hrvatskoj.

ALKOHOL I PUŠENJE- ZABRINJAVAJUĆA SITUACIJA, ALI IPAK BOLJA NEGOM 2014. GODINE

U 2018. godini Hrvatska je i dalje iznad prosjeka HBSC-a u pogledu **konzumiranja alkohola**, ali više nije u samom vrhu među vodećim zemljama. Ipak, postoje zabrinjavajući rezultati. Učenici u dobi od 13 godina su jedanaesti po konzumiranju alkohola tijekom života, a dvanaesti po konzumiranju alkohola u posljednjih 30 dana. Učenici u sve tri dobne skupine su trinaesti ili četrnaesti po odgovorima kako su bili pijani dva ili više puta u životu, a učenici u dobi od 15 godina su dvanaesti po odgovorima kako su bili pijani u posljednjih 30 dana.

Pušenje je i dalje vrlo često među učenicima, ali Hrvatska više nije toliko visoko na ljestvici kao u prethodnom istraživanju. Prema podacima o pušenju cigareta u posljednjih 30 dana, Hrvatska je na devetom mjestu kod učenika u dobi od 13 godina te na iznimno visokom četvrtom mjestu kod učenika u dobi od 15 godina. Što se tiče pušenja tijekom života, naša zemlja je na dvanaestom mjestu kod učenika u dobi od 11 godina, deveta kod učenika u dobi od 13 godina te sedma kod učenika u dobi od 15 godina.

POKAZATELJI NAD KOJIMA SE TREBAMO ZAMISLITI:

Zabrinjavajući su podaci kako je kod učenika u dobi od 13 godina, 2014. godine Hrvatska bila na pretposljednem mjestu, a 2018. je na posljednjem mjestu s najnižim udjelom učenika koji su odgovorili kako **jako vole školu**.

Hrvatska je deseta zemlja po redu kod učenika u dobi od 13 godina prema udjelu učenika koji su prijavili **maltretiranje drugih** barem dva ili tri puta u posljednjih nekoliko mjeseci.

U dobi od 13 godina, naša zemlja je osma zemlja s najvećim udjelom učenika koji su barem jednom u posljednjih nekoliko mjeseci **slali zlobne instant poruke**, objave, e-mailove ili tekstualne poruke.

Hrvatska je trinaesta zemlja s **problematičnom upotrebom društvenih medija** kod učenika u dobi od 11 godina, petnaesta kod učenika u dobi od 13 godina te jedanaesta kod učenika u dobi od 15 godina.

Doručak kao prvi obrok u danu ima iznimno važnu ulogu za djecu u pružanju energije za provođenje njihovih aktivnosti, ali u dobi od 11 godina Hrvatska je deveta zemlja s najmanjim udjelom učenika koji doručkuju svaki radni dan. U dobi od 15 godina naši su učenici među deset zemalja s najmanjom dnevnom **konzumacijom voća**. Također postoje loši rezultati vezani za **konzumiranje povrća**: šesti smo po redu sa najmanjom dnevnom konzumacijom povrća u dobi od 11 godina, deveti u dobi od 13 godina, a najgori na ljestvici u dobi od 15 godina. Prema podacima o **konzumiranju obroka s obitelji**, Hrvatska je također nisko na ljestvici kod učenika u dobi od 11 i 15 godina. Postoji samo oko deset zemalja gdje ima manje učenika koji ne jedu

obrok sa svojom obitelji svaki dan. Također, važno je naglasiti kako je naša zemlja osma po redu kod učenika u dobi od 13 godina koji imaju **prekomjernu tjelesnu masu i debljinu**.

Hrvatska je pri dnu ljestvice po podacima o **korištenje kondoma i kontracepcijskih pilula**. U sedam zemalja manji je udio učenika koji su prijavili da su oni ili njihovi partneri koristili kondom prilikom posljednjeg seksualnog odnosa, a u osam zemalja manji udio učenika koji su prijavili da su oni ili njihovi partneri koristili kontracepcijske pilule.

Zaključno, u nekim smo pokazateljima čak među 10-tak zemalja s najpovoljnijom situacijom kao što je život s oba roditelja, zadovoljstvo životom, subjektivna procjena odličnog zdravlja, nizak udio učenika s premalom tjelesnom masom te nizak udio spolno aktivnih petnaestogodišnjaka. Nasuprot tome, važno je naglasiti kako su trinaestogodišnjaci na zadnjem mjestu zbog niskog udjela učenika koji voli školu, kako imamo nepovoljnu situaciju u prehranbenim navikama u sve tri dobne skupine s visokim udjelom trinaestogodišnjaka s prekomjernom tjelesnom masom te smo vrlo visoko po problematičnoj upotrebi društvenih medija. Podaci o rizičnim ponašanjima- pušenju i pijenju alkohola pokazuju zabrinjavajuću situaciju, ali ipak bolju nego 2014. godine.

O HBSC ISTRAŽIVANJU:

Istraživanje o zdravstvenom ponašanju učenika (Health Behaviour in School-aged Children, HBSC) je međunarodno istraživanje koje se provodi u suradnji sa Svjetskom zdravstvenom organizacijom – Regionalnim uredom za Europu u 50 zemalja i regija Europe i Sjeverne Amerike, uključujući Hrvatsku.

Istraživanje je započelo još 1982. godine u tri zemlje - Finskoj, Norveškoj i Engleskoj, a njegovu iznimno značenje i vrijednost su prepoznale i brojne druge zemlje koje su se već priključile ili se tek nastoje priključiti. Istraživanje se provodi svake četiri godine, **u Hrvatskoj od 2002. godine**. Hrvatski zavod za javno zdravstvo nositelj je istraživanja za Hrvatsku uz suglasnost Ministarstva znanosti, obrazovanja i sporta te podršku Ministarstva zdravlja.

Istraživanje je posljednji put provedeno **2018. godine u 45 zemalja** kada je globalno anketirano 227441 učenika, a od toga 5169 učenika i učenica iz Hrvatske. Uključeni su učenici u dobi od 11, 13 i 15 godina.

Velika je važnost ovog istraživanja što nam pokazuje gdje smo u odnosu na druge zemlje pa je potrebno posebnu pozornost usmjeriti na pokazatelje po kojima je Hrvatska u odnosu na druge zemlje pri vrhu ili pri dnu. **To su pokazatelji s kojima trebamo biti zadovoljni te na njima graditi strategije zaštite i unaprjeđenja zdravlja djece i mladih ili pak područja života i zdravlja djece i mladih koja zahtijevaju povećani oprez i skrb društva u cjelini**. Kako je anketiranje učenika provedeno 2018. predstavljat će temelj u odnosu na koji će se moći mjeriti utjecaj epidemije COVID-19 na živote mladih ljudi.

Naša posebna zahvala svim osnovnim i srednjim školama koje su sudjelovale u ovom istraživanju!